

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

DEPARTAMENT STRATEGII, KWALIFIKACJI I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

Warszawa, 19 maja 2022 r.

DSKKZ-WKD.053.1.2022.DI

Szanowna Pani Dyrektor,

odpowiadając na petycję z 5 kwietnia 2022 r. w sprawie zmian w przepisach dotyczących organizacji kwalifikacyjnych kursów zawodowych Departament Strategii, Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego Ministerstwa Edukacji i Nauki przedstawia następujące wyjaśnienia.

Z przekazanych informacji wynika, że stanowiące przedmiot petycji żądanie zmiany przepisów prawa zostało sformułowane w konsekwencji ustaleń Najwyższej Izby Kontroli, dokonanych w toku kontroli Nr P/21/071 „Centra kształcenia praktycznego, ustawicznego i zawodowego w województwie świętokrzyskim”, przeprowadzonej w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021. W skierowanym do Centrum Kształcenia Zawodowego w Starachowicach wystąpieniu pokontrolnym¹ Nr LKI.410.002.03.2021 wskazano, m.in., naruszenie przepisów dotyczących zasad organizowania kwalifikacyjnych kursów zawodowych w formie zaocznej. Nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły częstotliwości zajęć edukacyjnych na prowadzonych w formie zaocznej kwalifikacyjnych kursach zawodowych (dalej: KKZ) z kwalifikacji:

- EE.02. *Montaż, uruchamianie i konserwacja urządzeń i systemów mechatronicznych* (dalej: EE.02.), wyodrębnionej w zawodzie mechatronik² (symbol cyfrowy zawodu 742118);
- EE.05. *Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych* (dalej: EE.05.), wyodrębnionej w zawodzie elektryk³ (symbol cyfrowy zawodu 741103);
- BD.05. *Wykonywanie robót związanych z budową, montażem i eksploatacją sieci oraz instalacji sanitarnych* (dalej: BD.05), wyodrębnionej w zawodzie monter sieci i instalacji sanitarnych⁴ (symbol cyfrowy zawodu 712618).

¹ <https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/21/071/LKI/>.

² Oraz w zawodzie technik mechatronik (symbol cyfrowy zawodu 311410).

³ Oraz w zawodzie technik elektryk (symbol cyfrowy zawodu 311303).

⁴ Oraz w zawodzie technik inżynierii sanitarnej (symbol cyfrowy zawodu 311218).

Z ustaleń Najwyższej Izby Kontroli wynika, że faktyczny rozkład zajęć na wymienionych powyżej KKZ „był niezgodny z deklarowaną zaoczną formą zajęć, o której mowa w art. 4 pkt 29c ustawy Prawo oświatowe”. W świetle tego przepisu kształcenie w formie zaocznej odbywa się co dwa tygodnie przez dwa dni, a w uzasadnionych przypadkach - co tydzień przez dwa dni. Na każdym z ww. KKZ przez ponad połowę kursu zajęcia edukacyjne odbywały się więcej niż przez dwa dni w tygodniu:

- w 17 z 29 tygodni (58,5%) w przypadku kwalifikacji EE.02,
- w 19 z 37 tygodni (51,4%) w przypadku kwalifikacji EE.05
- w 31 z 50 tygodni (62%) w przypadku kwalifikacji BD.05.

W uzasadnieniu przedmiotowej petycji podniesiono, że w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości zrealizowania na KKZ wymaganej liczby godzin zajęć i przestrzegania wymaganej częstotliwości organizacji zajęć w przypadku zaocznej formy kształcenia, z uwagi na:

- zbyt długi czas trwania KKZ wynoszący „około 2,5 roku kalendarzowego”,
- „wymóg zakończenia kwalifikacyjnego kursu zawodowego na 6 tygodni przed egzaminem zewnętrznym.

1. Na wstępie należy zauważyć, że powołana w petycji kontrola przeprowadzona przez Najwyższą Izbę Kontroli dotyczyła kwalifikacyjnych kursów zawodowych realizowanych w oparciu o podstawę programową kształcenia w zawodach, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe⁵ (dalej: ustawa Prawo oświatowe), w brzmieniu obowiązującym przed 1 września 2019 r., tj. w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie *podstawy programowej kształcenia w zawodach*⁶. Stosownie do postanowień art. 87 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw⁷ kształcenie na KKZ realizowanych w oparciu o ww. podstawę programową kształcenia w zawodach odbywało się do 31 grudnia 2020 r.⁸ Od 1 września 2020 r. kształcenie na KKZ odbywa się w oparciu o podstawę programową kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe w brzmieniu obowiązującym od 1 września 2019 r., tj. w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie *podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego*⁹.

2. Zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 35 ustawy Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 września 2019 r., KKZ jest kursem realizowanym według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach,

⁵ Dz.U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.

⁶ Dz.U. poz. 860, z późn. zm.

⁷ Dz.U. poz. 2245, z późn. zm.

⁸ Termin ten został wydłużony do dnia 31 marca 2021 r. na mocy § 5 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie *szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

⁹ Dz.U. poz. 991, z późn. zm.

w zakresie jednej kwalifikacji, którego ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji. Warunki, organizację i tryb prowadzenia kształcenia na KKZ od 1 września 2019 r. określają przepisy rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych¹⁰ (dalej: rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych). W myśl § 31 ust. 2 pkt 2 tego rozporządzenia minimalna liczba godzin kształcenia na KKZ jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji, z tym że w przypadku kwalifikacyjnego kursu zawodowego prowadzonego w formie zaocznej minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego nie może być mniejsza niż 65% minimalnej liczby godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji.

Dla KKZ, których dotyczyła ww. kontrola Najwyższej Izby Kontroli, liczba godzin zajęć powinna wynosić nie mniej niż:

- dla kwalifikacji EE.02.:
 - 970 godzin w przypadku kształcenia w formie dziennej lub stacjonarnej,
 - 631 godzin w przypadku kształcenia w formie zaocznej;
- dla kwalifikacji EE.05.:
 - 1000 godzin w przypadku kształcenia w formie dziennej lub stacjonarnej,
 - 650 godzin w przypadku kształcenia w formie zaocznej;
- dla kwalifikacji BD.05.:
 - 1020 godzin w przypadku kształcenia w formie dziennej lub stacjonarnej,
 - 663 godzin w przypadku kształcenia w formie zaocznej.

Przy założeniu, że dziennie realizuje się 10 godzin zajęć, czas trwania KKZ prowadzonego w formie zaocznej powinien obejmować odpowiednio: 32 tygodnie dla kwalifikacji EE.02., 33 tygodnie dla kwalifikacji EE.05., 34 tygodnie dla kwalifikacji BD.05. Każdy z tych kursów można zatem było zrealizować w okresie nie dłuższym niż jeden rok szkolny, który – po odliczeniu przerw świątecznych i ferii szkolnych – obejmuje zazwyczaj 35-36 tygodni nauki.

Tak więc teza, iż KKZ zorganizowany zgodnie z obowiązującymi przepisami powinien trwać „około 2,5 roku kalendarzowego”, tj. ok. 130 tygodni¹¹, nie znajduje potwierdzenia w stanie faktycznym i prawnym.

Za nietrafny należy uznać zarzut dotyczący „sprzeczności z założeniami KKZ jako krótkiej i szybkiej formy zdobywania i potwierdzania kwalifikacji zawodowych”. Należy zauważyć, że kwalifikacyjne kursy zawodowe zostały wprowadzone w roku 2012 na mocy ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹², jako pozaszkolna forma kształcenia, która zastąpiła

¹⁰ Dz.U. poz. 652.

¹¹ Przy założeniu, że rok kalendarzowy obejmuje 52 tygodnie.

¹² Dz.U. Nr 205, poz. 1206, z późn. zm.

dawne szkoły zawodowe dla dorosłych. Równocześnie zagwarantowano osobom dorosłym, które spełniły obowiązek szkolny, możliwość uzyskania – poprzez kształcenie na KKZ – kwalifikacji w zawodach nauczanych w szkołach dla młodzieży, tj. w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych (od 1 września 2017 r. przekształconych w branżowe szkoły I stopnia). W celu potwierdzenia uzyskanych kwalifikacji osoby kształcące się na KKZ przystępują do takich samych egzaminów, jak uczniowie szkół dla młodzieży, przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Z tego względu merytoryczny zakres kształcenia na KKZ jest porównywalny z zakresem kształcenia zawodowego w szkole (kształcenie zawodowe w szkole i na KKZ jest realizowane w oparciu o tę samą podstawę programową). W szczególności dotyczy to wymiaru kształcenia, czyli minimalnej liczby godzin zajęć, którą określa podstawa programowa. Nie oznacza to jednak, że czas kształcenia na KKZ trwa tyle samo, co czas kształcenia w szkole. Należy zauważyć, że czas kształcenia w szkole dla ww. kwalifikacji EE.02., EE.05., BD.05. trwa trzy lata, podczas gdy – jak wykazano powyżej – czas kształcenia tych kwalifikacji na KKZ prowadzonym w formie zaocznej (umożliwiającej łączenie nauki z obowiązkami rodzinnymi lub zawodowymi) trwa krócej, niż jeden rok.

3. W przepisach powszechnych nie określa się terminu rozpoczęcia i zakończenia KKZ. W odniesieniu do kształcenia na KKZ nie obowiązują terminy rozpoczynania i kończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo oświatowe, dotyczących organizacji roku szkolnego¹³. Kształcenie na KKZ może się rozpoczynać i kończyć w trakcie roku szkolnego. KKZ kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący dany kurs. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu KKZ, które uprawnia do przystąpienia do egzaminu przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną¹⁴ na zasadach określonych w rozdziale 3b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵ (dalej: ustawa o systemie oświaty).

Zgodnie z harmonogramem, który każdego roku jest ogłaszany przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, egzaminy są przeprowadzane w sesji zimowej i letniej, w terminach ustalonych przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej¹⁶. Osoba zamierzająca przystąpić do egzaminu jest obowiązana złożyć pisemną deklarację przystąpienia do tego egzaminu¹⁷. Zakres danych, które powinna zawierać ta deklaracja oraz tryb jej składania, określają przepisy wydane na podstawie art. 44zzzv ustawy o systemie oświaty, tj. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie *szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu zawodowego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie*¹⁸. Zgodnie z § 6 ust. 15 tego rozporządzenia, osoba, która ukończyła KKZ składa ww. deklarację do dnia:

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. poz. 1603, z późn. zm.).

¹⁴ § 12 rozporządzenia w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.

¹⁵ Dz.U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.

¹⁶ Art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret pierwsze oraz art. 44zzzc ustawy o systemie oświaty.

¹⁷ Art. 44zzzg ustawy o systemie oświaty.

¹⁸ Dz.U. poz. 1707.

- 15 września, jeżeli zamierza przystąpić do egzaminu w sesji zimowej (między 2 listopada a 28 lutego danego roku szkolnego);
- 7 lutego, jeżeli zamierza przystąpić do egzaminu w sesji letniej (między 1 kwietnia a 31 sierpnia danego roku szkolnego).

Terminy sesji egzaminacyjnych są dostosowane do terminu klasyfikacji śródrocznej i końcoworocznej w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. Słuchaczom KKZ, który kończy się nie później niż na sześć tygodni przed pierwszym dniem terminu głównego egzaminu (określonym w ww. komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej), stworzono możliwość wcześniejszego zadeklarowania zamiaru przystąpienia do egzaminu, jeszcze przed zaliczeniem KKZ i uzyskaniem zaświadczenia o ukończeniu kursu (zgodnie z § 6 ust. 10 powołanego rozporządzenia). Rozwiązanie takie przyjęto w celu uniknięcia zbyt długiego oczekiwania na egzamin po KKZ kończącym się w trakcie roku szkolnego (tj. w innym terminie, aniżeli ww. terminy klasyfikacji w szkołach). W przedmiotowej petycji błędnie przyjęto, że przepis umożliwiający słuchaczom wcześniejsze złożenie deklaracji o zamiarze przystąpienia do egzaminu równocześnie wprowadza „wymóg zakończenia KKZ na 6 tygodni przed egzaminem”.

4. W świetle przedstawionych powyżej wyjaśnień należy uznać, że postulowane zmiany przepisów dotyczących organizacji kwalifikacyjnych kursów zawodowych nie są trafne i zasadne. Należy równocześnie podkreślić, że przedłożone wyjaśnienia są aktualne także w odniesieniu do kwalifikacyjnych kursów zawodowych realizowanych od 1 września 2020 r. w oparciu o podstawę programową kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe w brzmieniu obowiązującym od 1 września 2019 r., tj. w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. *w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego*.

Z poważaniem

Marianna Brzozowska-Skwarek
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/